

DOI: 10.22092/BOTANY.2022.359658.1321

***Daphne pontica* زیرگونه *haematocarpa* گیاهی جدید برای فلور ایران**

دریافت: ۱۴۰۱/۰۵/۱۸ / پذیرش: ۱۴۰۱/۰۶/۰۷

سپیده ساجدی✉: محقق بخش تحقیقات رستنی‌ها، مؤسسه تحقیقات گیاه‌پزشکی کشور، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، تهران، ایران (s_sajedi10@yahoo.com)

مجید اسکندری: محقق بخش تحقیقات رستنی‌ها، مؤسسه تحقیقات گیاه‌پزشکی کشور، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، تهران، ایران

پژواک مستوفی: پژوهشگر کانون گیاهان، مؤسسه طبیعت، آموزش و تحقیقات طبیعت‌گردان، تهران، ایران

در بررسی نمونه‌های جمع‌آوری شده از شمال کشور، نمونه‌ای متعلق به جنس *Daphne* L. از مازنیونیان (*Thymelaeaceae*) جمع‌آوری گردید که دارای مشخصات ریخت‌شناختی زیر بود:

درختچه‌ای افراشته، به ارتفاع تا یک متر، ساقه‌ها محکم، شاخه‌های مسن قهوه‌ای، شاخه‌های جوان سبز رنگ. پوست قرمز-قهوه‌ای. برگ‌های جوان متراکم در انتهای شاخه و در حالت خشک به نظر غیرچرمی، برگ‌های پایینی ساقه ریزان و چرمی، واژتخم‌مرغی-قاشقی، بیضوی و یا مستطیلی-بیضوی؛ نوک تیز و در قاعده باریک‌شونده، به طول ۱۰-۳ سانتی‌متر و عرض ۳/۵-۱/۵ سانتی‌متر، بدون کرک. گل‌آذین محوری، متشکل از یک جفت گل؛ دم‌گل‌آذین به طول ۲۵-۱۰ میلی‌متر. دم‌گل به طول ۳-۲ میلی‌متر. گل‌ها به رنگ سبز مایل به زرد. لوب گل‌بنه باریک، نیزه‌ای، نامساوی، دو لوب کوتاه‌تر از بقیه. تخمدان بدون کرک. میوه شفت، قرمز رنگ، به طول ۵-۶ میلی‌متر و عرض ۳-۴ میلی‌متر (شکل ۱).

براساس ویژگی‌های ذکر شده و به استناد منابع موجود (Boissier *et al.* 1879, Pobedimova 1949, Parsa 1951, Peterson 1972, Tan 1982, Edmondson *et al.* 1982, Akhiani 1995) *Daphne pontica*، نمونه جمع‌آوری شده *haematocarpa* G. زیرگونه *haematocarpa* G. تعیین نام شد که برای نخستین بار از ایران گزارش می‌شود.

این گیاه از جنوب‌شرق اروپا تا منطقه قفقاز پراکنش داشته و در درختزارها یا شیب‌های پرپشته رشد می‌کند. گیاهی همیشه سبز، بسیار گل‌ده، میوه‌ده و معطر بوده که به ویژه هنگام غروب دارای رایحه قوی می‌باشد. در طبقه‌بندی‌های موجود، گونه *Daphne albowiana* نیز با زیرگونه *D. pontica* subsp. *haematocarpa* مترادف شده است (Takhtajan 2012).

تفاوت زیرگونه *haematocarpa* با زیرگونه *pontica* در رنگ میوه رسیده آن‌ها می‌باشد، به طوری که در زیرگونه *haematocarpa* میوه به رنگ قرمز روشن تا قرمز آلبالویی (Cullen *et al.* 2011, Pobedimova 1949, seidelbast.net) و در زیرگونه *pontica* میوه سیاه‌رنگ می‌باشد. در فلور شوروی غیرچرمی بودن برگ نیز به عنوان یک صفت افتراقی در نظر گرفته شده ولی به نظر می‌رسد این دیدگاه بدون مشاهده و بررسی دقیق گیاه تازه ارایه شده باشد، زیرا در هر دو زیرگونه، برگ گیاه تازه چرمی اما برگ‌های جوان در نمونه‌های خشک هرباریومی به صورت غیرچرمی به نظر می‌رسند، لذا در کلید حاضر، این ویژگی مدنظر قرار نگرفته است. شایان ذکر است، طبق اظهار پوبدیمووا (۱۹۴۹) نمونه تیپ این آرایه مفقود شده است.

بر این اساس، کلید شناسایی این دو زیرگونه در ایران به شرح زیر است:

- ۱- میوه رسیده در طبیعت به رنگ قرمز ..... *D. pontica* subsp. *haematocarpa*
  - میوه رسیده در طبیعت به رنگ سیاه ..... *D. pontica* subsp. *pontica*
- نمونه بررسی شده: ایران: استان گیلان، رستم‌آباد، جنگل کنار دریاچه ویستان (زیرآشکوب درختان راش)، 'E ۴۹°۴۵'، 'N ۳۶°۴۵'، ۱۳۹۸/۰۵/۲۴، اسکندری و مستوفی (IRAN 77888).

شکل ۱- *Daphne pontica* زیرگونه *haematocarpa*: A. گل، B. گیاه کامل، C. میوه، D. زیستگاه.
Fig. 1. *Daphne pontica* subsp. *haematocarpa*: A. Flower, B. Plant, C. Fruit, D. Habitat.

***Daphne pontica* subsp. *haematocarpa*, a new plant for the flora of Iran**

Received: 09.08.2022 / Accepted: 29.08.2022

Sepideh Sajedi✉: Researcher, Department of Botany, Iranian Research Institute of Plant Protection, Agricultural Research, Education and Extension Organization (AREEO), Tehran, Iran (s_sajedi10@yahoo.com)

Majid Eskandari: Researcher, Department of Botany, Iranian Research Institute of Plant Protection, Agricultural Research, Education and Extension Organization (AREEO), Tehran, Iran

Pejvak Mostofi: Researcher, Plants Club, Tabiat Institute, Research, Educational and Training of Tourism, Tehran, Iran

Specimens belonging to the genus *Daphne* L. (*Thymelaeaceae*) were collected from the northern parts of Iran, which had the following morphological characteristics:

Plant shrubby, to 1 m high, stems firm, older brown, younger green; bark brown; leaves crowded at the end of branches, apparently not leathery in dry state, lower leaves deciduous, leathery, obovate-lanceolate or oblong-elliptical, acute, narrowed at base, glabrous, 3–10 × 1.5–3.5 cm; inflorescence axillary, 2-flowered; peduncles axillary, 10–25 mm long; pedicels 2–3 mm long; flowers yellowish green; hypanthium narrow, lanceolate, unequal, two lobes shorter than others; ovary glabrous; drupe red, 5–6 mm long, 3–4 mm broad (Fig. 1).

Taking into account of the above-mentioned characteristics as well as the available references (Boissier *et al.* 1879, Pobedimova 1949, Parsa 1951, Peterson 1972, Tan 1982, Edmondson *et al.* 1982, Akhiani 1995), the specimen was identified as *Daphne pontica* subsp. *haematocarpa* G. Woronow and is reported for the first time for the flora of Iran.

This subspecies is distributed from Eastern Europe to Caucasia and grows in the woods or shrubby slopes, an evergreen, with many flowers and fruits, and has a strong scent, especially in the evenings. In the existing classifications, the species *Daphne albowiana* is made a synonym of this subspecies (Takhtajan 2012).

The subsp. *haematocarpa* differs from the subsp. *pontica* in the color of the ripe fruits. In the subsp. *haematocarpa*, the fruits are bright red to maroon (Cullen *et. al.* 2011, Pobedimova 1949, seidelbast.net), while the fruits of the subsp. *pontica* are black (Cullen *et. al.* 2011, Pobedimova 1949). The flora of the USSR

considers the non-leathery leaves as another distinctive characteristic. However, it seems that, this opinion is made without the observation of the fresh plant, because in both taxa the fresh leaves are leathery, while the younger ones appear non-leathery in dried herbarium specimen, thus in the present key, it is not considered as a distinctive characteristic. It is interesting to note that, according to Pobedimova (*l.c.*), the type specimen of the taxon has been lost!

Based on the above-mentioned points, the following key is presented to distinguish the subsp. *haematocarpa* from its close taxon in Iran:

1. Ripe fruit in nature, red ..... *D. pontica* subsp. *haematocarpa*
 - Ripe fruit in nature, black ..... *D. pontica* subsp. *pontica*

Material examined: Iran: Gilan province, Rostam-Abad, forest beside Vistan lake (under the canopy of *Fagus orientalis* trees), 36°45' N, 49°45' E, 15.8.2019, Eskandari & Mostofi (IRAN 77888).

References

- Akhiani, Kh. 1995. Thymelaeaceae, Flora of Iran, No. 15. Pp. 1–29. *In*: M. Assadi, V. Mozaffarian, M. Khatamsaz & A.A. Maassoumi (eds). Research Institute of Forest & Rangelands, Tehran.
- Boissier, E. 1879. Thymelaeaceae, Fl. Orientalis, Vol. 4. Pp. 1046–1055. H. Georg, Genevae, Basileae.
- Cullen, J., Knees, S.G., Cubey, H.S. & Shaw, J.M.H. 2011. The European Garden Flora Flowering Plants: A Manual for the Identification of Plants Cultivated in Europe, Both Out-of-Doors and Under Glass. 2nd. Edition, Cambridge University Press, pp. 11–640.
- Edmondson, J.R., Mill, R.R. & Tan, K. 1982. Thymelaeaceae, Flora of Turkey, Vol. 7. Pp. 521–532. *In*: P.H. Davis (ed.). University of Edinburgh Press.
- Parsa, A. 1951. Thymelaeaceae, Flore de l'Iran, Vol. 4. Pp. 1177–1187. Tehran University, Tehran.
- Peterson, B. 1972. Thymelaeaceae, Flora Iranica, Vol. 95. Pp. 1–17. *In*: K.H. Rechinger (ed.). Akademische Druck-u. Verlagsanstalt, Graz-Austria.
- Pobedimova, E.G. 1949. Thymelaeaceae, Flora of the USSR, Vol. 15. Pp. 481–515. *In*: B.K. Sishkin (ed.). Botanical Institute of the Academy of Sciences of the U.S.S.R.
- Tan, K. 1982. Thymelaeaceae, Notes R.B.G. Edinburgh, Vol. 40(1): 213–221.
- Takhtajan, A.L. (ed.). 2012. Konspekt Flora Kavkaza 3(2): 1–623. *In*: Takhtajan, A.L. (ed.). Editio Universitatis Petropolitanae.
- <http://seidelbast.net/pontica.html>.

*****